

JADERNÝ

ZPRAVODAJ O TOM, CO MÁ ZŮSTAT SKRYTO

ODPAD

**Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,**

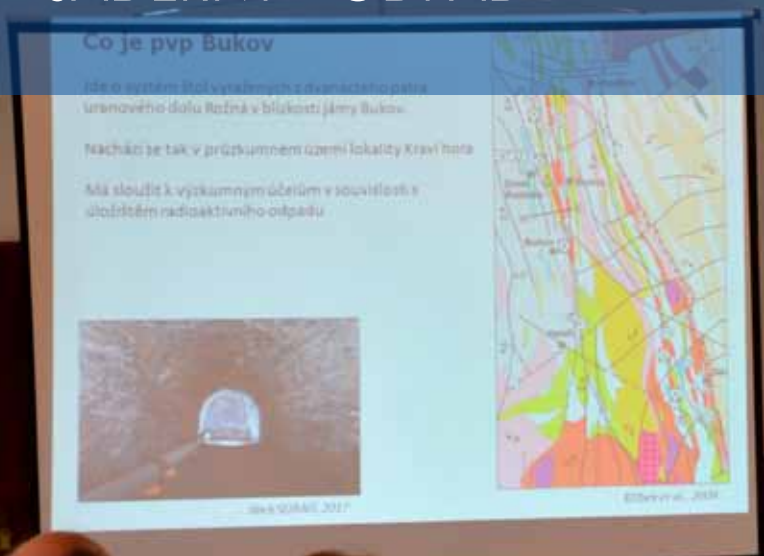
přinášíme Vám nezávislé informace o problému, který ovlivní budoucnost Vaši i mnoha generací dalších. Správa úložišť se ocitá v úzkých, přišla o průzkumná území a možnost provést tak geologické práce pro výběr lokalit do etapy s hlubokými vrty. Vláda odmítla připravený návrh zákona o posílení práv obcí a zodpovědná ministerstva se zatím brání posoudit byť i jen teoreticky jiné možnosti nakládání se zářícími odpady, než je definitivní schování do zemských hlubin. Vůči tomu stojí aktivita samospráv, spolků a dalších lidí a to nejen těch sdružených v Platformě proti hlubinnému úložišti. Přečtěte si o nich.

Edvard Sequens, Calla

4/ Den proti úložišti potřetí

8/ Správa úložišť v úzkých

9/ Ptali jsme se Švédů

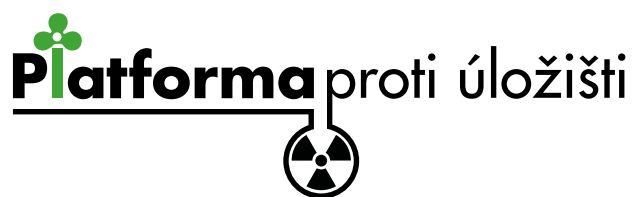
Úspěch obcí, stát musel zastavit geologické průzkumy

foto: Olga Kališová

Ministerstvo životního prostředí akceptovalo argumenty dotčených obcí i zapojených spolků a rozhodlo, že žádosti Správy úložišť o prodloužení doby platnosti průzkumných území pro geologické práce pro hlubinné úložiště na všech sedmi lokalitách o dva roky jsou bezpředmětné a zastavilo všechna probíhající řízení. 31. prosince 2016 totiž vypršela platnost stanovených průzkumných území a není tedy, co prodloužovat. SÚRAO tak již od 1. ledna 2017 nesmí v lokalitách provádět žádné dříve povolené geologické práce. Avšak i původní povolení byla vydána v rozporu se zákonem a proto 18 obcí a šest spolků podalo na toto rozhodnutí ministra životního prostředí Brabce žaloby. Dodnes však nebyly rozhodnuty.

Cílem prací měl být „předběžný odhad velikosti homogenních horninových bloků, předběžné prokázání bezpečnosti hypotetického úložiště a jeho technické proveditelnosti“. Bez těchto dat nebude moci Správa úložišť nejpozději v roce 2018, jak plánovala, věrohodně vybrat lokality pro další průzkumy.

Petr Klásek, starosta Chanovic a bývalý mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „Považujeme zastavení řízení, kterými měla být prodloužena platnost průzkumných území, za úspěch naší Platformy. Opět se ukázalo, že argumentace starostů a obyvatel obcí je mnohem fundovanější, než ta ze strany

Správy úložišť. Budeme se nyní snažit, aby práce skutečně nepokračovaly a mohli jsme tak s představiteli státu začít jednat o pravidlech pro hledání úložiště.“

Z tiskové zprávy Platformy

Platforma se sešla v Chanovicích

Shromáždění členů Platformy proti hlubinnému úložišti se tentokrát uskutečnilo v Chanovicích na další z lokalit ohrožené projektem hlubinného úložiště, kterou Správa úložišť začala nazývat Březový potok. Od říjnového setkání v Božejovicích posílili uskupení noví členové na dnešní počet 34 (22 měst a obcí a 12 spolků ze všech původních sedmi lokalit).

Platforma proti hlubinnému úložišti vyjadřuje nespokojenost se způsobem hodnocení dopadů Aktualizace koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým palivem, které ignoruje požadavky MŽP na porovnání přínosů a rizik různých možností, jak naložit s vyhořelým palivem. Rovněž načasování veřejného projednání na samý závěr června do Prahy dává na vědomí lidem z lokalit vytipovaných pro úložiště, že o jejich názor ve skutečnosti velký zájem není. Platforma proto na svých webových stránkách www.platformaprotiulozisti.cz připravila pro všechny zájemce formulář pro zasílání připomínek elektronickou formou.

Platforma se také rozhodla ustavit Vědecký výbor jako svůj poradní orgán a jmenovala jeho prvními členy geologa Mgr. Matěje Machka Ph.D., právníka Mgr. Pavla Douchu a přírodovědce Mgr. Daniela Vondrouše.

Členové Platformy proti hlubinnému úložišti se ostře ohradili vůči novému konfrontačnímu stylu Správy úložišť radioaktivních odpadů, která formou inzerátů a dalších forem poskytuje obyvatelům dotčených lokalit i regionů zavádějící informace o argumentech odpůrců. Kdysi vyzývaný dialog je tak hluboko pohřbíván jako nepotřebný krám brzdící stamilionové toky peněz, které odplývají z jaderného účtu.

Platforma proti hlubinnému úložišti usiluje o zastavení procesu vyhledávání hlubinného úložiště a celospolečenskou debatu o problému vyhořelého jaderného paliva a různých způsobech řešení. Připomíná, že pokud má být hledáno úložiště, musí jít o naprosto průhledný a otevřený postup, předem pak musí být jasná a srozumitelná kritéria výběru a přijaty zákony, které zajistí, aby obce i veřejnost mohly účinně hájit své oprávněné zájmy při rozhodování o nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem.

Kontakt na mluvčího Platformy:

Jiří Popelka, místostarosta města Jistebnice
a předseda spolku Zachovalý kraj – tel.: 739 339 028,
e-mail: popelka.jiri@centrum.cz

NA KOLE A PĚŠKY PROTI ÚLOŽIŠTI

Spolek „Jaderný odpad – děkujeme, nechceme! z.s.“ ve spolupráci s Obcí Maňovice pořádají 14. ročník protestního pochodu a cykloakce proti záměru státu vybudovat v lokalitě „Březový potok“ hlubinné úložiště jaderného odpadu

„Na kole a pěšky proti úložišti“

15. 7. 2017, v 15 hod. před kulturním domem v Pačejově-nádraží. Konec trasy: Maňovice „Dračí louka“

V cíli v Maňovicích je zajištěno pro všechny občerstvení, hosté pořadatelů ve svých proslovech zhodnotí aktuální stav k současné situaci kolem HÚJO a přátelské posezení všem přítomným zpříjemní svou hudbou populární kapela Fortuna. Na protestní akci i večerní zábavu srdečně zvou pořadatelé. Dobré jídlo a pití zajištěno.

Štafety kolem lokality Březový potok se zúčastnily všechny věkové kategorie foto: Tomáš Cihlář

Den proti úložišti potřetí

V sobotu 22. dubna 2017 se uskutečnil třetí ročník akce s názvem „Dne proti úložišti“ letos zaštitěný Platformou proti hlubinnému úložišti. Na všech sedmi lokalitách po celé České republice, kde Správa úložišť radioaktivních odpadů hledá místo pro trvalé hlubinné úložiště, se tento den uskutečnily v rámci společného protestu pochody, maraton, koncerty, sázení stromů a další akce. Starostové a obyvatelé dotčených obcí tímto veřejně upozornili na svůj zásadní nesouhlas s možností, že pod jejich domovy skončí vysoce radioaktivní odpad nebezpečný po tisíce generací a se způsobem, jak k nim přistupují zodpovědné státní úřady.

Co se dělo na jednotlivých lokalitách tentokrát jen výčtem. Podrobnější informace a více fotografií najdete na www.nechcemeuloziste.cz.

Program na lokalitě Březový potok:

Varovné zvonění zvonů v celé lokalitě; cyklistická štafeta; běžecká štafeta po hranicích lokality (25 km) složená ze členů spolků a občanů; vysazení symbolické Lípy života u Jetenovic; setkání s kulturním programem v kulturním domě ve Velkém Boru.

Program na lokalitě Čertovka:

foto: Richard Kanta

Pochod z Blatna přes Blatenský svah k Lubenci až do kostela sv. Jiljí po Stezce zářivce (zároveň jako otevření turistické sezóny); akce v Libyni pod záštitou paní senátorky Aleny Dernerové a za účasti dalších politiků; sázení hrušně u pomníčku v Libyni; hra na klavír (Tomáš Polena); beseda a výstava fotografií „Dvě cesty“ na téma hlubinného úložiště radioaktivních odpadů.

Program na lokalitě Čihadlo:

foto: Edvard Sequens

Setkání českých a rakouských zástupců obcí a spolků na hraničním přechodu Nová Bystřice / Grametten; setkání občanů a informační stánek na náměstí v Deštné; pochod pod Deštnenskou horu, kde čekal táborák; cestou sázení lípy u benzínové pumpy.

Program na lokalitě Horka:

Hvězdicový pochod a cyklojízda z dotčených obcí s ukončením v Hodově; promítání filmu „Cesta na nejbezpečnější místo Země“; sázení stromu.

foto: Simona Bernátová

Program na lokalitě Hrádek:

foto: Alena Slavingerová

Interaktivní procházka „Čím je vzácný Čeřínek (historie a příroda)“ ve spolupráci Ekoinfoncentra Jihlava a spolku KUŠ; koncert dětí kapely TUTTI ze ZUŠ Jihlava v Hojkově; sázení stromu na návsi v Hojkově; soutěžní aktivity a opékání v Hojkově.

Program na lokalitě Magdaléna:

Pochod „Cesty krajem, kde NEbude úložiště“ s cílem v Padařově; beseda s fotografem Zdeňkem Mlnářkem „Černobyl vteřiny před katastrofou“ – v Kulturním domě v Padařově; sázení stromu a „jadrný piknik“ kolem něj na návsi v Makově.

Program na lokalitě Kraví hora:

Pochod z Kraví hory do Habří; debata s občany a vsazení Stromu života.

foto: Vendula Švecová

foto: archiv Nechceme úložiště Kraví hora

POSÍLENÍ PRÁV OBCÍ? JEN SLIBY

Vláda v polovině ledna neschválila věcný záměr zákona o zapojení obcí do rozhodování o úložišti radioaktivního odpadu. Odložila projednání až na polovinu příštího roku, čímž problém přenechala příští vládě. Rozhodnutí kabinetu je fiaskem několikaleté práce vládních úřadů v čele s ministrem průmyslu. Odložený návrh totiž připravily právní kanceláře najaté Správou úložišť radioaktivních odpadů a upravili legislativci ministerstva průmyslu a obchodu. Byl výsledkem kompromisní dohody, že obce nebudou mít právo veta a v případě sporu konečný verdikt o umístění úložiště vydá vláda až po souhlasu Senátu. Bez změny dnešního nevyhovujícího legislativního stavu a jasných pravidel pro vyhledávání úložiště by celý proces měl být zastaven.

Ministerstvo průmyslu a obchodu nedokázalo za celé volební období uskutečnit kompromisní dohodu o způsobu výběru místa pro hlubinné úložiště radioaktivního odpadu. Již rozpadlá pracovní skupina pro dialog o hlubinném úložišti (PS Dialog), kterou tvořily státní úřady, starostové, nevládní organizace a spolky z dotčených lokalit, na ní přitom pracovala od roku 2011. Rada vlády pro energetickou a surovinovou strategii návrh zákona odsouhlasila v září

2015, počítá s ním i nový atomový zákon. Bývalý ministr průmyslu Mládek jej ale do vlády předložil na konci roku 2016 a poté byl odmítnut. Úkol, který nedokázal vyřešit, tak přechází na jeho nástupce.

Odmítnutí dohodnutého zákona je další ze série nereseriózních kroků státu v této důležité problematice. O svých zásadních obrazech při vyhledávání úložiště informuje až následně. Geologické průzkumy zahájil v rozporu s dohodnutým postupem bez souhlasu obcí. O loňském zahájení vyhledávání na dvou nových lokalitách EDU-západ a ETE-jih nebyla předem informována PS Dialog ani obce, kterých se to přímo týká. Stát také odmítá diskusi o jiných možnostech řešení problému jaderných odpadů, než je jejich trvalé uložení.

Edvard Sequens z Cally řekl: „Vláda svým rozhodnutím předvedla kousek, jak ze seriálu „Jistě, pane premiére“. Rozhodla o zřízení expertní komise a stanovila termín daleko po volbách. Bude tak moci další roky slibovat obcím, že na věci se pracuje, aniž by to odpovídalo skutečnosti.“

*Daniel Vondrouš, Zelený kruh
a Edvard Sequens, Calla*

MINISTERSKÁ KONCEPCE: ÚLOŽIŠTĚ, ÚLOŽIŠTĚ...

Platforma proti hlubinnému úložišti považuje končící proces hodnocení vlivů nové vládní Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem na životní prostředí a zdraví lidí za zmařenou příležitost, jak otevřít potřebnou širší společenskou debatu o možnostech, jak naložit s dlouhodobě nebezpečným dědictvím jaderné energetiky. Taková veřejná diskuse a zhodnocení různých variant řešení tu zcela zásadně chybí. Celé čtyři roky od napsání koncepce (text byl finalizován již v červnu 2013) se Ministerstvo průmyslu a obchodu a Správa úložišť radioaktivních odpadů brání přerušit hledání a být jen zvažít jinou možnost, než je rychlý výběr finální lokality pro hlubinné úložiště. K němu má dojít nejpozději v roce 2025 a ke zprovoznění úložiště v roce 2065.

Platforma vnímá jako hlavní problémy hodnocení vlivů koncepce, že:

- Ministerstvo životního prostředí akceptuje postup zpracovatelů vyhodnocení vlivů na životní prostředí, kteří zcela ignorovali požadavek úřadu na doplnění dalších uskutečnitelných variant

nakládání s vyhořelým jaderným palivem a jejich komplexní zhodnocení. Dokonce ani nebyly vzájemně porovnány dopady na životní prostředí u variant zmíněných ministerstvem již v koncepci – dlouhodobé skladování, přepracování vyhořelého paliva a rychlá cesta k úložišti (což je dnešní postup).

- Hodnocená koncepce je již zastaralá, protože řada jejích cílů měla být plněna již v roce 2015 či o něco později a jiné ztratily smysl, například Pracovní skupina pro dialog o úložišti již přestala existovat. Důvodem není náročnost procesu hodnocení, ale liknavost zodpovědných státních úřadů. Také Evropská komise již 29. dubna 2016 vůči České republice zahájila vytykáací řízení pro nesplnění směrnice 2011/70/EUROATOM o jaderných odpadech pro neexistenci národního plánu nakládání s radioaktivními odpady.
- Přestože Vyhodnocení dopadů na životní prostředí bylo dokončeno v lednu 2017, rozhodlo se Ministerstvo životního prostředí zveřejnit je až v závěru května. Dá se spekulovat, že z dů-

vodu co nejmenší účasti veřejnosti (termín pro podání připomínek končí třetího července 2017). Slova ředitele správy úložišť Slovák, že formy projednávání vyjdou vstříc obyvatelům v regionech, kterých se to nejvíce týká, se ukázala být nepravdivá.

Jiří Popelka, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „Předložené hodnocení i samotná koncepce by měly být vráceny k přepracování a k řádné veřejné diskusi. To co předvádí zodpovědné státní úřady je čistě formální proces se snahou co nejvíce ztížit účast veřejnosti. Ministerstvo průmyslu odmítá zastavit proces vyhledávání lokality s odůvodněním, že by ztratilo cenný čas a pak takto zmaří celé čtyři roky.“

Tisková zpráva Platformy

Zástupci Platformy se sešli s ministrem průmyslu a obchodu Havlíčkem
foto: Petr Klásek

SPRÁVA ÚLOŽIŠŤ V ÚZKÝCH

Z inzerátů v novinách nebo z tiskovin Správy úložišť je patrné, že tato státní organizace odstartovala nový konfrontační styl a začala pomlouvat své kritiky a obviňovat je z demagogie a lži a to i na základě vymyšlených tvrzení. Je to znamení, že je v úzkých a došly jí věcné argumenty. Vlastními chybami přišla o pracně stanovená průzkumná území pro geologické práce, potřebné geologické průzkumy ani nestihla uskutečnit a již za rok má skládat účty a odůvodnit, které lokality vybrala. Postup Správy zároveň vedl ke vzniku koalice obcí a spolků, která usiluje o změny. A tak se SÚRAO rozhodlo odložit hru na dialog a vsadilo na vyvolání nedůvěry v oponenty. V inzerátech v Deníku (v dubnu pod názvem „Hlubinné úložiště bez demagogie a přehnaných emocí“, v květnu „Hlubinné úložiště (HÚ) – bez demagogie...“, za které za každý vyhodila 184 tisíc Kč) vytvořila sadu tzv. mýtů a vůči nim staví rádoby fakta. Podívejme se na ty nejkřiklavější podrobněji.

Údajný mýtus „Příprava a výstavba úložiště sníží cenu nemovitostí v regionu“ je podle správy úložišť radioaktivních odpadů zcela nepravdivý. Přitom pochází z jeho vlastních studií. Například z „Aktualizace referenčního projektu hlubinného úložiště radioaktivních odpadů v hypotetické lokalitě“ z roku 2012, citujme z očekávaných negativních vlivů: „snížení nebo úplné zastavení individuální výstavby pro trvalé bydlení a rekreaci; pokles cen pozemků a nemovitostí, pokles rekreační přitažlivosti.“

Další údajný mýtus „Areál HÚ zabere obrovskou plochu v okolí“ odvrací SÚRAO tvrzením, že bude mít rozlohu cca 10–20 ha. Výše zmíněná studie, na které se podíleli dnešní pracovníci SÚRAO hovoří o předpokládané ploše nadzemního areálu 23,4 ha.

Údajný mýtus odpůrců „Budování úložiště bude představovat extrémní dopravní zátěž pro okolní obce.“ je ve Zprávách ze Správy ještě podtržen: „Katastrofické vize a scénáře vykreslují cesty plné prachu a dlouhé kolony kouřících zapáchajících „nákladáků“ s vyrubaným materiálem.“. Jak snadné je pak pro SÚRAO takovou podvrženou argumentaci odmítnout a nazvat ji „demagogií a vytvářením umělých problémů tam, kde ve skutečnosti nejsou“. Skutečností je, že doprava se v souvislosti se stavbou a provozem úložiště skutečně zvýší a to tak, že se dle referenčního projektu úložiště: „promítne do dopravní infrastruktury“, konečně počítá se s jejím dobudováním. Kolony ale nikdo nevykresluje.

Zmíněné studie, ve kterých Správa úložišť vyvrací sama sebe, najdete na www.nechcemeuloziste.cz a postupně tam rozebereme i další údajné mýty, kterými se snaží SÚRAO marně zvyšovat svůj kredit.

Calla požádala Správu úložišť, aby uvedla nějaké konkrétní zdroje argumentů, které označuje za mýty. Odpověď nepřekvapila, správa úložišť považuje za „absurdní názor žadatele, dle něhož lze identifikovat jediný konkrétní zdroj informací“ a odkázala na „komplexní soubor informací a poznatků, které pocházejí z nejrůznějších zdrojů, jako je jednání s veřejností z lokalit, průzkumy veřejného mínění, diskusní kulaté stoly apod.“. Přitom v inzerátu tvrdí: „Omyly, nepravdy, demagogická tvrzení ... ale také evidentní lži. To se stále – a ze stejných zdrojů – kolem přípravy hlubinného úložiště opakuje.“ Nelze než dát autorům tohoto tvrzení za pravdu. Tímto zdrojem je totiž sama Správa úložišť.

**Edvard Sequens,
Calla**

ptali jsme se: Rozhodnutí ještě stále nepadlo

Švédský sekretariát pro environmentální hnutí proti jadernému odpadu (Milkas) je nevládní organizace založená v roce 2004 organizací „Švédské protijaderné hnutí“ a švédskými Friends of the Earth. Milkas sleduje a kriticky zkoumá všechny projekty zabývající se nakládáním s vysoce radioaktivním odpadem a snaží se o prosazení nejlepší metody z hlediska dlouhodobého nakládání s odpadem. Odpovědi jménem Milkas zprostředkoval Miles Goldstick.

Jak to nyní vypadá ve Švédsku s přípravou hlubinného úložiště? Můžete krátce zmínit i historii, jak se k finální lokalitě dospělo?

Současná situace je taková, že návrh jaderného průmyslu nazývaný KBS-3 je přezkoumáván soudem pro věci pozemkové a životní prostředí a švédským úřadem pro jadernou bezpečnost. Soud a úřad nakonec předloží výsledky svých přezkumů vládě. Podle současného plánu se toto očekává nejdříve na jaře roku 2018. Nicméně vzhledem k tomu, že se příští volby konají 9. září 2018, řešení tématu může být odloženo do dalšího volebního období.

Historie projektu KBS-3 je dlouhá, její oficiální začátek se datuje do roku 1976. Zhruba v té době vláda schválila zákon, že jaderné elektrárny nemohou být provozovány, dokud nebude problém s jaderným odpadem vyřešen. Nakonec jaderný průmysl založil společnost SKB, která se měla specificky zabývat jaderným odpadem.

Zpočátku SKB nebyla schopná najít vhodnou lokalitu pro zkušební vrty do švédského podloží. Všude, kam se jaderný průmysl vypravil, vypukly protesty místních. Pak SKB změnila svůj přístup a zacílila na dvě komunity se silnou politickou podporou pro jadernou energii, samosprávy Östhammar a Oskarshamn, obě s jadernými elektrárnami. Tato strategie byla úspěšná. Tyto dvě obce totiž soutěžily mezi sebou, která z nich bude vybrána pro umístění zařízení pro

švédské organizace Milkas

Zleva doprava: Eva Linderöth, předsedkyně Milkas; Miles Goldstick, tajemník Milkas; a Gunilla Meurling, předsedkyně Friends of the Earth Uppsala a členka rady Milkas
foto: Milkas

vyhořelé jaderné palivo. SKB vybrala Forsmark v samosprávě Östhammar. Návrh zahrnuje přepravu měděných kontejnerů s vyhořelým jaderným palivem z Oskarshamnu do Forsmarku po moři ve speciálně navržené lodi.

Co o výběru Forsmarku soudíte? Pokud vím, máte kritické výhrady. Jaké?

Od začátku byly všechny organizace pro ochranu životního prostředí proti výběru lokality Forsmark, neboť bylo zřejmé, že byla vybrána spíše kvůli místní podpoře pro jadernou energetiku, než jako nejbezpečnější místo z hlediska ochrany životního prostředí. Milkas se domnívá, že metoda by měla být vybrána dříve, než lokalita. Za alternativy k úložišti

jsou považovány suché skladování, které umožňuje monitoring odpadu a jeho přesun v případě potřeby, a velmi hluboké dvoukilometrové vrty. Milkas nesouhlasí s lokalitou na pobřeží Baltského moře z důvodu rizika šíření kontaminace. Navíc návrh KBS-3 má v současné době příliš mnoho nevyřešených technických problémů. Mezi těmi hlavními jsou například účinky zemětřesení, koroze měděných kontejnerů, nejistota ohledně chemických vlastností bentonitového jílu a potřeba monitoringu a opětovného vyjmutí.

Ve Švédsku existuje silná legislativa informační svobody ve vztahu ke státním úřadům. SKB ale jako soukromá společnost není povinna zveřejnit interní dokumentaci. Výsledkem je, že v mnoha případech je velmi obtížné, ne-li nemožné, nezávisle ověřit výsledky výzkumu SKB.

Švédský systém ukládání – palivo je zasunuto do ocelového nebo měděného kontejneru a ten utěsněn jilem ve vyvrtaných štolách v žule – je inspirací pro české úřady. Myslíte, že ten systém je dobrý?

Je příliš brzy na to říci, zda je metoda KBS-3 takzvaně „bezpečná“. Na začátku je důležité si uvědomit, že dlouhý časový rámec, v podstatě navěky, znemožňuje předvídat, co by se mohlo stát. Z tohoto hlediska neexistuje žádná bezpečná metoda nakládání s vyhořelým jaderným palivem. V každém případě, jak bylo uvedeno výše, je s metodou KBS-3 spojeno několik významných technických problémů.

Má švédská veřejnost dost informací o problematice jaderných odpadů a může ovlivnit, co se s tímto odpadem bude dít?

Přístup k informacím je velkým problémem. Ekologické hnutí nemá finanční prostředky na soutěžení s jaderným průmyslem. SKB například využívá osvědčenou metodu opakování nepravdivých informací tak často a tak dlouho, že se nakonec stanou všeobecně přijímanou pravdou. Jedním z největších problémů, kterým čelí Milkas je, že veřejnost ve Švédsku nejen věří tomu, že metoda KBS-3 je bezpečná, ale také tomu, že rozhodnutí vybudovat KBS-3 zařízení ve Forsmarku už padlo. To samé platí i na mezinárodní úrovni. Od roku 2011, kdy SKB předložila svůj návrh KBS-3, proudí do samosprávy Östhammar stálý tok novinářů a vládních delegací, které věří, že rozhodnutí již bylo učiněno.

Proč úložiště ve Forsmarku nevdává obyvatelům a představitelům obcí, u nichž má vzniknout?

Velká část místního obyvatelstva byla ukolébána do pocitu bezpečí jednostrannými informacemi, které na ně byly bombardovány jaderným průmyslem po celá desetiletí. Přestože má jaderný průmysl silnou podporu v těchto místních komunitách, je důležité si uvědomit, že i tam žijí skeptici a odpůrci. Jinými slovy, není přesné líčit tamní veřejnost jako homogenní.

Použily někdy samosprávy práva veta, které mají garantované zákonem?

To je důležité téma, které organizace Milkas opakovaně zmiňovala a dokonce nechala znění zákona zveřejnit v místních novinách v Östhammar. Skutečnost se má tak, že podle zákona má vláda právo zrušit veto samosprávy týkající se otázek souvisejících s jaderným odpadem. Jinými slovy, obce nemají veto v souvislosti s jadernými zařízeními.

V České republice jsme na začátku hledání, máme už 9 lokalit, na většině z nich místní obyvatelé nesouhlasí, vznikla i Platforma proti hlubinnému úložišti sdružující obce a spolky. Chtěli byste jim něco vzkázat závěrem?

Nejdůležitější z našeho pohledu je, že informace ze všech oblastí společnosti by měly být brány v potaz. Sociologové zjistili, že lidé jsou mnohem kritičtější k jaderné energetice a návrhy pro nakládání s jaderným odpadem poté, co přijdou do kontaktu s informacemi od environmentálních skupin.

Pokud máte možnost čerpat vládní dotace, z naší zkušenosti ve Švédsku vyplývá, že ani odpor ani podpora pro jadernou energii by neměla být překážkou ve vysoce hodnotných diskuzích o vypořádání se s problémem jaderného odpadu. Ve Švédsku se vyskytují případy projaderných vědců s úzce profesním zaměřením, kteří jsou kritičtí k metodě KBS-3, a laická veřejnost bez jakýchkoli ekonomických vazeb na jaderný průmysl, která pravidelně upozorňuje na právně uznatelné chyby ze strany vládních agentur. Pominutí bláznů se vyskytují všude, ale stejně tak existují lidé s vysokou integritou!

*Ptal se Edvard Sequens,
přeložila Olga Kališová*

PROPAD V HANFORDU

Stovky dělníků v závodě pro zpracování jaderných materiálů v Hanfordu v americkém státě Washington dostaly 9. května instrukci ukryt se uvnitř budov. Důvodem bylo propadnutí stropu tunelu, který v poslední době sloužil jako sklad kontaminovaných vagónů. Po zborcení stropu a sesuvu zeminy se v tunelu utvořila díra o průměru kolem šesti metrů. Skladovaný materiál tak není od okolí oddělen žádnou bariérou. Podle vyjádření ministerstva energetiky nedošlo k úniku radiace ani k ozáření dělníků.

Závod v Hanfordu provozuje federální ministerstvo energetiky s cílem zabezpečit radioaktivní odpady vzniklé během vojenského jaderného programu Spojených států. Výroba plutonia pro jaderné zbraně zde byla ukončena v roce 1980. Tunel původně sloužil k přepravě vyhořelého paliva do zařízení pro separaci plutonia. Poté, co zařízení ukončilo provoz, byly v tunelu odstaveny kontaminované vagóny s nebezpečným materiálem. Studie expertů na

technickou ochranu životního prostředí z Vanderbilt University upozornila v roce 2015, že v tunelu se nacházejí „části vybavení, které obsahují nebezpečný odpad nebo jsou jím kontaminovány.“

Zborcení tunelu bylo monitorováno během pravidelné kontroly objektu. Strop tunelu byl zakryt více než dvěma metry zeminy, která se po jeho propadnutí sesypala dovnitř. Obsluha závodu zjišťuje podrobnosti o poruše tunelu pomocí robotické videosondy.

Možnost vyztužení stropu byla zkoumána v roce 1997, ale byla označena za neproveditelnou kvůli vysoké úrovni radiace uvnitř tunelu. Ministerstvo energetiky zveřejnilo informaci, že jeho specialisté prověřují možnosti, jak oddělit radioaktivní materiály umístěné uvnitř tunelu od okolního prostředí, aby zároveň nedošlo k dalším propadům stropu.

Karel Polanecký, Hnutí DUHA, podle The Washington Post

KOMPLIKACE FRANCOUZSKÉHO PROJEKTU ÚLOŽIŠTĚ

Protesty proti úložišti ve Francii nabývají na síle

foto: Automedia

Správní soud zamítl francouzské Národní agentuře pro nakládání s radioaktivními odpady (Andra) převod vlastnického práva k lesu, pod kterým má být pohřben jaderný odpad. Jedná se o vážnou překážku pro stavbu francouzského úložiště Cigeo v departementu Meuse.

V úterý 28. února 2017 správní soud v Nancy zrušil rozhodnutí samosprávy Mandres-en-Barrois, která dala Andra povolení vlastnit 220 hektarů lesa Lejuc, pod nímž má být v hloubce 500 metrů zbudováno úložiště pro 85 000 m³ vysoce aktivního odpadu z francouzských jaderných elektráren.

O povolení pro Andra rozhodla 2. července 2015 obecní rada v Mandres-en-Barrois (se 127 obyvateli),

když v šest hodin ráno zplnomocnila tajným hlasováním starosta, aby uzavřel s Andra dohodu o výměně lesa Lejuc za jiný. Několik obyvatel města ale napadlo toto rozhodnutí, zejména proto, že v lednu 2013, během místního referenda byla tato výměna lesních pozemků odmítnuta 50 hlasy oproti 35.

Tyto právní problémy se přidávají k výzvám, kterým Andra čelí v terénu. Během násilných střetů s policií a demonstranty 18. února 2017 bylo narušeno oplocení budovy Andra. V tomto velmi napjatém kontextu vyvstávají rizika, že může být narušen harmonogram pro výstavbu úložiště, k němuž má být vydáno povolení do roku 2018, aby mohlo být uvedeno do provozu v roce 2025.

Olga Kališová, Calla, podle Le Monde

ODPAD ZE SELLAFIELDU KONTAMINUJE MOŘSKÉ ŽIVOČICHY

Radioaktivní odpady z jaderného komplexu Sellafield stále kontaminují maso koryšů na velké části skotského západního pobřeží. Ukázala to studie vědců, kteří zkoumali slávky, sdrdcovky a další mořské plže a mlže právě na západním pobřeží Skotska. Kontaminované živočichy přitom monitorovali i ve vzdálenosti 250 kilometrů od Sellafieldu.

Studie vypracovaná týmem vědců z Výzkumného centra skotských univerzit v East Kilbride potvrzuje, že znečištění způsobené sellafieldským komplexem dosud nebylo vyřešeno, třebaže zjištěná kontaminace zůstává v mezích bezpečnostních limitů. Vědci zjistili zvýšenou úroveň radioaktivního izotopu uhlíku ve vzorcích mořských živočichů vylovených v několika lokalitách, v některých případech dosahovala trojnásobku normálu. Význam studie spočívá v potvrzení výskytu kontaminovaných koryšů ve větších vzdálenostech od místa znečištění.

Kontaminace byla podle výzkumného týmu způsobena výpustmi kapalného radioaktivního odpadu ze závodu na přepracování vyhořelého jaderného paliva

Komplex v Sellafieldu

foto: Wikimedia

v Sellafieldu. Podle odhadů bylo ze závodu mezi lety 1994 a 2013 do moře vypouštěno v průměru 8 TBq radioaktivního izotopu uhlíku C14. Úroveň znečištění byla nejvyšší v roce 2003, ale nadále zůstává poměrně vysoká. Komplex v Sellafieldu představuje nejvýznamnější zdroj radioaktivního znečištění za všech jaderných zařízení v Evropě.

Olga Kališová, Calla, podle The Herald Scotland

SPOJENÉ STÁTY ŘEŠÍ LIKVIDACI REAKTORŮ

V letech 2013 a 2014 bylo ve Spojených státech definitivně odstaveno pět jaderných reaktorů, které se majitelům již nevyplatilo provozovat nebo opravit. Během uplynulých měsíců potom provozovatelé oznámili uzavření řady dalších, vesměs z ekonomických důvodů.

S rostoucím počtem odstavených reaktorů je stále častěji diskutována jejich likvidace. Dosud preferovaný přístup odložit likvidaci na pozdější dobu (v řádu let až desítek let) z důvodu postupného poklesu radioaktivity kontaminovaných součástí se aktuálně setkává s kritikou. Podle Geoffreya Rothwella, který je hlavním ekonomem Nuclear Energy Agency, by provozovatelé naopak měli začít s demontáží uzavřených reaktorů co nejdříve. Jako hlavní důvody uvádí riziko ztráty odborných pracovníků potřebných k provedení likvidace a zvýšení nákladů, které z odkladu zahájení demon-

táže vyplyne. Jako další důvod pro včasné zahájení likvidace uvádí riziko úniku chemikálií a radioaktivních látek během odkladu. Sanace těchto potenciálních úniků by dále zvyšovala celkové náklady.

Provozovatelé jaderných elektráren ve Spojených státech společně vytvářejí fond na likvidaci elektráren, přičemž výše příspěvku vychází z odhadu budoucích nákladů. Zkušenosti z dosavadních projektů likvidace reaktoru se ovšem případ od případu výrazně liší. Provozovatelé řeší různé problémy často závislé na konkrétním umístění elektrárny, což se promítá také do rozdílných nákladů. Jako příklad slouží náklady na likvidaci, která u tří reaktorů již proběhla: v případě Haddam Neck stála 840 milionů dolarů, u Main Yankee překročila 500 milionů a u Trojan 300 milionů dolarů.

Karel Polanecký, Hnutí DUHA, podle nuclearenergyinsider.com

www.nechcemeuloziste.cz